

J. KLJAKOVIĆ, *Na kupanju*. Zagreb, Moderna galerija

KNEGINEC, ruševine utvrđenoga grada u istoimenom selu *II* od Varaždina. Od grada je preostala cilindrična kula, a tri su kule porušene. Prema tradiciji, tu je bio zatvoren kralj Andrija II. kada ga je svladao brat Emerik. Gotičkoj crkvi Marije Magdalene produžen je brod 1800; pred ulazom je lijep trijem. U crkvi se nalaze oltari Vincenta Nitla (1811), ormar majstora Horge (1824) i slike Sv. Barbare i Sv. Josipa od A. Kellera (1811).

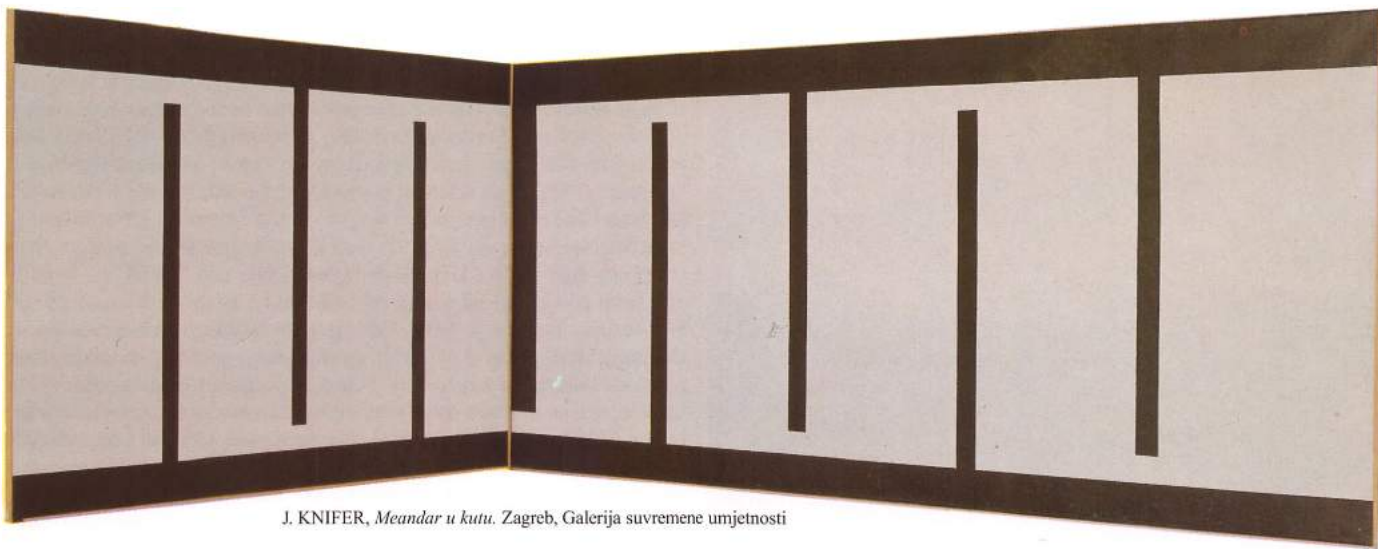
KNEŽEV DVOR, sjedište uprave na području Dubrovačke Republike. U Dubrovniku i središtima deset knežija dubrovačka vlada gradi upravna sjedišta u kojima borave knezovi. Najpoznatiji je knežev dvor u Dubrovniku, sagrađen u prelaznome gotičko-renesansnome stilu u XV. st. po zamisli tal. graditelja Onofrija della Cava, obnovljen nakon eksplozije baruta 1463. te potresa 1667. U pisanim izvorima, međutim, prati se njegova povijest od XIII. st. s preobrazbom od prvotnoga *Castelluma*, utvrđena pri luci s kulama oko zatvorena dvorišta, do Pallazza Maggior, reprezentativne svjetovne gradske palače. To su donekle potvrdila arheol. istraživanja prateći rast složene građevine koja iznutra dobiva gotički atrij u XIV. st. otvarajući se trijemom na pročelju prema glavnome gradskome trgu. U njezinu današnjem zdanju iz druge pol. XV. st. (s manjim baroknim preinakama) sjedište je dubrovačkoga gradskoga muzeja, te se zaokružuje narav najreprezentativnije javne građnje svjetovne namjene u Dubrovačkoj Republici. Većina je dvorova sagrađena tijekom XV. i XVI. st. u gotičkim ili renesansnim oblicima kao prizemnice ili jednokatnice. Renesansni dvor u Cavtatu podignut je između 1555. i 1558 (danas je u njemu Bogišićeva biblioteka i grafička zbirka). U Pridvorju su očuvani ostaci utvrđena kneževa dvora za konavosko područje. Gotički dvor u Slanom iz XV. st. pregrađen je u XIX. st. Na području Pelješca dvorovi su podignuti u Stonu, Janjini i Orebićima (nekadašnja Trstenica). Stonski k. d. je renesansna jednokatnica s unutrašnjim dvorištem pregrađena u XIX. st., dvor u Janjini je iz XV. st. (danas ruševina), a trstenički, također srušen, sagrađen je 1448. Dvorovi u Lopudu (danas ruševina) i na Šipanu sagrađeni su 1448. kao

izraziti primjeri palača gotičko-renesansnog stila. K. d. u Babinom polju na Mljetu duga je renesansna prizemnica; u istome je stilu u XVI. st. podignut dvor na Lastovu (srušen u XIX. st.). Spomenute građevine uglavnom su djelo domaćih graditelja, o čemu, uz stilske oznake, govore i arhivski podaci.

LIT.: B. Cvjetković, *Dubrovački dvor*, Zagreb 1922. — C. Fisković, *Naši graditelji i kipari XV i XVI stoljeća u Dubrovniku*, Zagreb 1947, str. 25–32, 85–88. — *Isti*, *Lastovski spomenici*, Prilozi – Dalmacija, 1966. — *Isti*, *Knežev dvor u Cavtatu*, *Vjesnik*, 31. XII. 1977. i 2. I. 1978.

Z. D. S.

KNEŽEVIĆ, Grozdan, arhitekt (Makarska, 8. VI. 1928). Studij arhitekture završio u Zagrebu 1953, doktorirao na Arhitektonskome fakultetu 1980 (*Apsolutna i relativna fleksibilnost u organizaciji stana*), na kojemu je od 1985. profesor. Autor je projekata za stambene i obiteljske zgrade, škole, dječje ustanove te javne zgrade od kojih su važniji: Škola učenika u Privredi (1961, s I. Kordišem), Građevinska tehnička škola (1963, s I. Kordišem), dva 16-katna stambena nebodera u Čazmanskoj ul. (1968) — u Zagrebu; robna kuća u Kninu (1971); poslovni toranj »Industrogradnje« u Savskoj ul. (1972), Viša tehnička građevinska škola (1973, s I. Kordišem), stambena četverokatnica na Ksaveru (1975), obiteljske kuće u Sessvetskoj Kraljevci (1977–79), dječje ustanove na Vrbi (1981) i Savici (1982), stambene zgrade u Mlinarskoj i Medvedgradskoj ul. (1983) i na Savici (1984) — sve u Zagrebu. Sudjelovao na mnogobrojnim natjecanjima, od kojih su mu važniji: za Maticu iseljenika Hrvatske s koncertnom dvoranom (1958, II. nagrada s D. Kišom), robnu kuću i kino (1960, II. nagrada, s M. Begovićem, V. Ivanovićem, M. Maretićem) u Zagrebu; centar Zadra (1960, I. nagrada, sa Z. Kolaciom, M. Maretićem, V. Ivanovićem, G. Uhlikom), zgradu televizije (1962, II. nagrada, s V. Delfinom, V. Ivanovićem, M. Maretićem) i urbanističko-arhitektonsko rješenje Tkalčićeve ul. (1961, II. nagrada, s M. Begovićem) u Zagrebu; škola u Kninu (1969, I. nagrada), đачki dom u Karlovcu (1971, I. nagrada) te Građevinski institut i fakultet građevinskih znanosti (1979, I. nagrada, s Đ. Romićem) u Zagrebu. Objavljuje stručne rasprave u časopisima »Arhitektura« i »Čovjek i prostor«.

J. KNIFER, *Meandar u kutu*. Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti

BIBL.: *Stambene i javne zgrade* (s I. Kordišem), Zagreb 1972; *Višestambene zgrade*, Zagreb 1986).
LIT.: J. Maroević, *Arhitektura u Hrvatskoj 1945–1985*, ibid., 1986, 196–199. — T. Odak, *Pregled stambene arhitekture u Hrvatskoj 1945–91*, ibid., 1989–91, 208–210. J. M. M.

KNEŽEVIĆ, JOKO (Ivan), slikar i kipar (Lokva-Rogoznica kraj Omiša, 23. VIII. 1907 – Split, 17. I. 1988). Završio Akademiju u Zagrebu 1939 (M. Tartaglia, J. Kljaković). Tijekom II. svj. r. u partizanima radi grafičku obradu tiska. Profesor na školi primijenjenih umjetnosti u Splitu. Uz štafelnajno slikarstvo radi mozaike, intarzije, tapiserije, freske i skulpturu. Slika krajolike, mrtve prirode i portrete. Izveo nekoliko javnih spomenika (Mimice, Omiš i dr.), a osobito je važan ciklus portreta u mozaiku istaknutih ličnosti kulturnoga i javnoga života. Njegov je slikarski izraz pod utjecajem postimpresionizma, a potom i ekspresionizma. Priredio brojne samostalne izložbe u zemlji i inozemstvu (Zagreb, Split, Zadar, Rijeka, Beograd, New York, Pittsburgh).

LIT.: B. Pavlović, *Mozaici Joke Kneževića*, ČIP, 1958, 8. — G. Gamulin, *Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća*, II, Zagreb 1988. D. Kt.

KNEŽEVIĆ, MIKA, keramičarka (Zagreb, 3. III. 1942). Diplomirala na Pedagoškoj akademiji u Zagrebu 1966. U keramičarski izraz unosi nove teme, oblikujući stare i zamišljene gradove (ciklus *Mali gradovi*). Samostalno izlagala u Zagrebu i Kutini. Bavi se grafičkim oblikovanjem.
LIT.: T. Premierl, *Mali gradovi Mike Knežević*, ČIP, 1982, 12.

KNEŽEVIĆ, SNJEŠKA, povjesničarka umjetnosti (Zagreb, 9. XII. 1938). Studirala je povijest umjetnosti i germanistiku u Zagrebu i Münsteru; doktorirala u Zagrebu 1994 (Geneza »Lenucijeve potkove« u Zagrebu). Od 1960. surađuje na Radio-Zagrebu, na kojemu je urednik iz područja povijesti umjetnosti i kulture na III. programu do 1989. Piše studije i osvrtne o G. KNEŽEVIĆ, stambeni neboderi u Čazmanskoj ul. u Zagrebu

suvremenoj arhitekturi i urbanizmu. Napisala je eseje o A. Rieglu, H. Sedlmayru i M. Dvořáku i prevodila njihova djela.

BIBL.: *SOS za stari Zagreb*, Arhitektura, 1977, 160–161; *Za budućnost najstarijeg Zagreba*, ibid., 1980, 174–175; *Projekti po mjeri Zagreba*, ibid., 1980, 174–175; *Novo u ogulinskom opusu Mihajla Kranjca i Milana Cankovića*, ibid., 1981, 178–179; *Projekt spomenika na Petrovoj gori* (Acta architectonica), Zagreb 1981; *Estetizacija kao sredstvo i cilj*, Arhitektura, 1982, 180–181; *Projekt revitalizacije početka Tkaličeve i Radićeve ulice u Zagrebu* (Miroslava Begovića), ČIP, 1983, 6; *Vrijeme ladanja*, ŽU, 1985, 39–40; *Milan Lenuci, arhitekt i kućevlasnik*, ČIP, 1986, 7–8; *Mjesto Zrinskog trga u genezi zagrebačke »zelene potkove«*; *Radovi IPU*, 1987, 11; *Utemeljiteljska kultura – na primjeru reprezentativnih urbanih prostora Zagreba*, Peristil, 1988–89, 31–32; *Obnova Dubrovnika*, Dubrovnik 1988; *Regulatorna osnova Milana Lenucija za dio Zagreba od željezničke pruge do rijeke Save iz 1907*, *Radovi IPU*, 1992, 16; *Zrinjevac 1873–1993*, Zagreb 1993; *Akademijina palača i njezini trgovci*, Bulletin HAZU, 1994, 1. R.

KNEŽEVI VINOGRADI, gradić u Baranji. Na Dragojlovu brijegu potvrđeni su nalazi iz antike i iz perioda seobe naroda. — Od triju crkava najveća je kalvinska, pregrađena 1839; na zvoniku je imala strijelnice. Barokna parohijska crkva Vavedenja Bogorodice ima ikonostas s rezbarenim rokoko motivima. Kasnobarokna župna crkva Sv. Mihovila, sagrađena u prvoj pol. XIX. st. na mjestu starije kapele, ima inventar iz XIX. st. (bidermajerska voštana grupa *Sv. Trojstvo kruni Bl. Djevicu Mariju*).

LIT.: A. Horvat, *Pregled spomenika kulture u Baranji*, Arhitektura, 1951, 5–8. A. Ht.

KNEŽIĆ, JOSIP KAJETAN, vojni graditelj (Petrinja, 15. II. 1786 – Senj, 15. IX. 1848). Svršio pučku i »geometrijsku« školu u Petrinji, gdje je ušao (1802) u pukovniju Filipa Vukasovića, uz kojega je postao naš najbolji graditelj planinskih cesta (s popratnim objektima). U Dalmaciji se usavršio u građevinskoj struci. Regulirao rijeku Čikolu i Krku, projektirao isušenje močvara uz Cetinu. Znamenitu cestu od Obrovca do prijevoja Mali Halan (1045 m) gradio 1825–27, a nastavak do sela Sv. Rok u Lici 1827–31. Staru Jozefinsku cestu (1770–79) rekonstruirao do 1833; nova nastaje (1833–43) od Karlovca do Senja, koji je uz tu prometnicu znatno oživio. Nad Tounjčicom je izgradio jedinstven kameni most-vijadukt. Pod Vratnikom gradi klasicističku kapelu (Majorija) Sv. Mihovila i česmu Cesarsko vrilo, te svoju grobnicu s hrvatskim natpisom. U Senju obnavlja vodovod i klasicističku česmu na Cilnici (1845), a 1844–47. projektira i gradi cestu od Karlobaga preko Kubusa i Brušana do Gospića.

LIT.: S. Szavits-Nossan, *Stopedesetogodišnjica rođenja Josipa Kajetana Knežića*, Tehnički list, 1936, 13. i 14. — Isti, *Josip Kajetan Knežić 1786–1848*, Senjski zbornik, 1969–70, 4. A. Ht.

KNIEWALD, DRAGUTIN, liturgičar i povjesničar umjetnosti (Zagreb, 23. VII. 1889 – 5. V. 1979). Studirao u Rimu gdje doktorira iz filozofije (1911) i teologije (1913). Profesor Teološkog fakulteta u Zagrebu 1921–52. Glasoviti liturgičar, osobito je iscrpno istražio stari obred zagrebačke katedrale i s tim u vezi iluminirane zagrebačke kodekse. Studije o gotovo svim liturgijskim predmetima, s posebnim naglaskom na primjercima očuvanim u Hrvatskoj, ostale su uglavnom u rukopisu. Organizirao je prijenos Bašćanske ploče iz Jurandvora u Zagreb 1934.

BIBL.: *Naše gotičke pokaznice*, Croatia Sacra, 1936; *Zagrebački liturgijski kodeksi XI–XV stoljeća*, ibid., 1940; *Iluminacija i notacija zagrebačkih liturgijskih rukopisa*, Rad JAZU, 1944, 279; *Najstariji inventari zagrebačke katedrale*, Starine JAZU, 1951; *Feliks Petančić i njegova djela*, Beograd 1961; *Latinski rukopisi u Zagrebu*, u katalogu: *Minijatura u Jugoslaviji*, Zagreb 1964. Iv. Mat.

KNIFER, JULIJE, slikar (Osijek, 23. IV. 1924). Studirao na Akademiji u Zagrebu (1951–56). Suosnivač i član grupe »Gorgona« (1959), blizak